

Zaaknummer : 01075153
Ons Kenmerk : ODH861781
Datum : 9-7-2024

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 30 juni 2023 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van renovatie- en verduurzamingswerkzaamheden aan de Kievitshof 2,4,6 en 8, Patrijzenhof 1 t/m 20, 21, 24, 25 en 26, Meerkoethof 42, 44 en 46 en Watersniphof 2,4,6 en 8 te Moordrecht en wordt aangevraagd namens Mozaïek Wonen. De aanvraag betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus, het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepaling zoals genoemd in:

- artikel 3.1, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 augustus 2023 tot en met 31 juli 2028.

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze procedure.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te **verlenen** aan Mozaïek Wonen;
- II. de in het vervolg van dit besluit opgenomen voorschriften te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag en de aanvullende gegevens van 6 december 2023 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot en met 31 juli 2029.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Appendices

1. Appendix 1 Waarnemingen en aangetroffen nesten van de huismus
2. Appendix 2 Waarnemingen en aangetroffen verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 De ontheffinghouder dient:
 - a. de start van de werkzaamheden te melden (startmelding);
 - b. het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
 - c. relevante wijzigingen in de uitvoering één maand van tevoren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen;
 - d. de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden.

Bovenstaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van 'flora en fauna'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

- 2 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden die betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het rapport 'Activiteitenplan T-2033-A en T-2034-A Moordrecht' van juni 2023 en de aanvullende gegevens van 6 december 2023. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld en op de locatie aanwezig te zijn. In het ecologisch werkprotocol dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
 - a. de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
 - b. aanduiding van de locatie van het plangebied;
 - c. de uit te voeren werkzaamheden;
 - d. de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
 - e. de mitigerende en compenserende maatregelen;
 - f. de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt;
 - g. het logboek van de ecologische begeleiding dat door de deskundige wordt bijgehouden.
- 3 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol inclusief het logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen, mits leesbaar, digitaal worden getoond.
- 4 De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een deskundige¹ op het gebied van de huismus en de gewone dwergvleermuis.

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermd) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie.

De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermd) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan ontheffing aanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

- 5 De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het rapport 'Activiteitenplan T-2033-A en T-2034-A Moordrecht' van juni 2023 en de aanvullende gegevens van 6 december 2023.
- 6 Indien een of meerdere in voorschrift 5 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.
- 7 Tijdig, uiterlijk één maand voordat de in voorschrift 6 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd.
- 8 De details over de plaatsing, de types en het onderhoud van de voorzieningen dienen te worden gemeld via het registratieformulier verblijfsvoorzieningen op <https://eloket.odh.nl/verblijfsvoorzieningen>. Deze meldingen dienen te worden gedaan:
 - a voor tijdelijke voorzieningen: uiterlijk twee weken na het verzenden van deze ontheffing;
 - b voor permanente voorzieningen: uiterlijk één week voor het plaatsen van de permanente voorzieningen.

Specifieke voorschriften

- 9 Zowel de tijdelijke als de permanente voorzieningen moeten functioneel zijn gedurende de periode waarvoor deze worden ingezet.
- 10 De voorzieningen dienen minimaal eenmaal per jaar gecontroleerd te worden door de ecologisch deskundige op functionaliteit en – indien nodig – dient de functionaliteit van de voorziening op zo kort mogelijk termijn hersteld te worden. Het controleren op functionaliteit dient uitgevoerd te worden buiten de kwetsbare broedperiode van de huismus en in de actieve periode van de gewone dwergvleermuis.
- 11 De tijdelijke voorzieningen moeten zich te allen tijde buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden.

Huisumus

- 12 Het ongeschikt maken van de huismusnesten dient uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen van de huismus, welke loopt van 1 maart tot en met 31 augustus, en buiten koude perioden (gedefinieerd als perioden met gedurende drie tot vijf dagen aanhoudende (nacht)vorst). Indien sprake is van late broedsels dient ook de maand september te worden ontzien. Zulks ter beoordeling van de ecologisch deskundige (voorschrift 4). Voor de woonblokken die in de maanden september tot en met februari gerenoveerd worden, geldt dat deze maximaal twee weken voor uitvoer van de werkzaamheden ongeschikt gemaakt mogen worden voor de huismus.
- 13 Het ongeschikt maken van alle daken in het plangebied dient te worden uitgevoerd door het lichten van de dakpannen waarna weringborstels geplaatst worden. Het ongeschikt maken dient te gebeuren onder begeleiding van de deskundige (voorschrift 4). Het gebruik van netten is niet toegestaan. Indien er nesten in gebruik zijn dient het ongeschikt maken plaats te vinden nadat door de deskundige is vastgesteld dat de betreffende exemplaren van de huismus de nestlocatie uit eigen beweging hebben verlaten.
- 14 De werkzaamheden mogen pas aanvangen na expliciete vrijgave door de deskundige. Hiervan dient verslag te worden gedaan in het logboek (voorschrift 2).

- 15 In de permanente situatie dienen de onderste drie dakpannenrijen toegankelijk en beschikbaar te zijn voor de huismus. Dit wil zeggen dat de vogelschroot na de vierde pannenlat geplaatst dient te worden of, indien mogelijk, in zijn geheel weggelaten dient te worden. De opening die toegang biedt tot de ruimte onder de dakpannen is minimaal 3,4 cm en de ondergrond in de ruimte mag niet glad zijn en moet voldoende grip bieden voor de huismus.
- 16 De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd buiten de broedperiode van de huismus en de permanente voorzieningen dienen voorafgaand aan het volgende broedseizoen weer geschikt en beschikbaar te zijn. Het voorgaande hebben wij vastgelegd in de voorschriften.

Gewone Dwergvleermuis

- 17 Het ongeschikt maken van de zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis dient uitgevoerd te worden onder begeleiding van de ecologisch deskundige (voorschrift 4). De deskundige dient te allen tijde verslag te doen in het ecologisch logboek (voorschrift 2) van alle handelingen welke een effect hebben op de gewone dwergvleermuis. Aan het ongeschikt maken zijn volgende voorwaarden verbonden:
 - a het ongeschikt maken dient te worden uitgevoerd tussen 15 april tot en met 15 oktober. Dit is in de actieve periode;
 - b om vleermuizen redelijkerwijs de mogelijkheid te geven de verblijfplaatsen te verlaten voordat met de werkzaamheden wordt gestart, dienen exclusion flaps te worden geplaatst op de invliegopeningen;
 - c daar waar de exacte locatie van de verblijfplaatsen niet bekend is, dient de bebouwing in zijn geheel ongeschikt gemaakt te worden;
 - d indien invliegopeningen met elkaar in verbinding staan is het, onder voorwaarde dat minimaal één van deze openingen ongeschikt wordt gemaakt door middel van een exclusion flap, toegestaan om de overige openingen ongeschikt te maken door middel van weringsborstels, rondschuim of compriband zonder plakranden. De ruimte tussen exclusion flaps mag maximaal drie meter zijn;
 - e het gebruik van materialen waarin vleermuizen verstrikt kunnen raken of aan vast kunnen plakken of verwonden, zoals (steiger)netten, glaswol of purschuim is niet toegestaan;
 - f de maatregelen, waaronder exclusion flaps, waarmee de bebouwing ongeschikt is gemaakt, dienen gedurende minimaal vijf dagen met gunstige weersomstandigheden (minimaal 10 graden, een windkracht van minder dan 5 Bft en droog) te worden ingezet. Minimaal drie van de vijf dagen met gunstige weersomstandigheden dienen aaneengesloten te zijn. Bij overdag slecht weer en 's avonds rond zonsondergang en in de nacht goed weer, telt dit nog steeds als een dag met gunstige weersomstandigheden;
 - g na het ongeschikt maken en met inachtneming van de vereiste dagen met gunstige weersomstandigheden, dient een controlebezoek te worden uitgevoerd door de deskundige met behulp van een batdetector om de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing uit te sluiten, alvorens het plangebied mag worden vrijgegeven voor het starten van de werkzaamheden.
- 18 De tijdelijke alternatieve voorzieningen mogen pas verwijderd worden wanneer de gewenningsperiode voor elke verblijfplaats in acht is genomen en de permanente voorzieningen functioneel en beschikbaar zijn. Hieraan verbinden wij de volgende voorwaarden:
 - a de verwijdering dient begeleid te worden door de ecologisch deskundige (voorschrift 4);
 - b de gewenningsperiode voor zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis is drie maanden waarbij enkel de maanden april tot en met oktober meetellen;
 - c indien blijkt dat een tijdelijke voorziening in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis en nadat door de ecologisch deskundige is vastgesteld dat de voorziening uit eigen beweging is verlaten;

- d de ecologische deskundige dient verslag te doen van het verwijderen van de tijdelijke voorzieningen in het logboek (voorschrift 2).
- 19 Uiterlijk één maand voordat de permanente voorzieningen worden gerealiseerd, dient een plan van aanpak ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (voorschrift 1) te worden voorgelegd. De permanente voorzieningen dienen aangebracht te worden conform het meest recent geldende Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (BIJ12). In dit plan van aanpak dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
- a het type voorziening en de locatie, hoogte en oriëntatie van elke voorziening;
 - b ter plaatse van de oorspronkelijke verblijfplaatsen dient een permanente voorziening gerealiseerd te worden, en deze dient gelijk te zijn aan de oorspronkelijke situatie wat betreft de hoogte en vrije aanvliegroute. De overige voorzieningen dienen binnen het zoekgebied van de soorten aangebracht te worden;
 - c de permanente voorzieningen dienen vrij te zijn van kunstlicht en verstoring en mogen niet bereikbaar zijn voor predatoren;
 - d de voorzieningen dienen verschillen microklimaten te hebben;
 - e de permanente voorzieningen dienen zoveel mogelijk dezelfde bufferwaarde wat betreft opwarmen en afkoelen te hebben als de oorspronkelijke verblijfplaatsen (te bereiken met vergelijkbare materialen en volume);
 - f de permanente voorzieningen moeten functioneel blijven; aangegeven moet worden op welke wijze dit wordt gecontroleerd, bijvoorbeeld bij het periodieke onderhoud van het gebouw. Indien blijkt dat een voorziening niet meer functioneel is, dient ervoor gezorgd te worden dat de voorziening op zo kort mogelijke termijn weer functioneel is.

Aanwijzingen voor gebruik

- Op alle van nature in het wild levende planten en dieren en hun leefgebied geldt de specifieke zorgplicht zoals opgenomen in artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Gelet op deze specifieke zorgplicht dient inzicht verkregen te worden met betrekking tot de aanwezigheid van soorten op de locatie van de activiteit. Hierbij geldt dat objectief vastgesteld moet worden of soorten negatieve gevolgen ondervinden van de voorgenomen activiteiten. Indien noodzakelijk moeten maatregelen getroffen worden om negatieve gevolgen zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden te voorkomen. Indien negatieve gevolgen redelijkerwijs niet te voorkomen zijn, dient de activiteit gestaakt te worden.
- In het kader van de specifieke zorgplicht dient tevens rekening gehouden te worden met broedgevallen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
- Indien de ontheffinghouder de onderhoudsverplichting wenst over te dragen aan een derde, dan moet de ontheffinghouder zorgdragen voor het contractueel vastleggen daarvan.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 30 juni 2023 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van renovatie- en verduurzamingswerkzaamheden aan de Kievitshof 2,4,6 en 8, Patrijzenhof 1 t/m 20, 21, 24, 25 en 26, Meerkoethof 42, 44 en 46 en Watersniphof 2,4,6 en 8 te Moordrecht en wordt aangevraagd namens Mozaïek |Wonen. De aanvraag betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus, alsmede het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepaling zoals genoemd in:

- artikel 3.1, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 augustus 2023 tot en met 31 juli 2028.

Bij de aanvraag zijn de volgende, voor dit besluit relevante, documenten toegevoegd:

- Activiteitenplan T-2033-A en T-2034-A Moordrecht, Watersnip Advies, projectnummer: 22A032, juni 2023 (ODH-745349);
- Verkennend ecologisch onderzoek Kievit, Patrijzen-, Watersnip- en Meerkoethof te Moordrecht (T-2033-A), Watersnip Advies, projectnummer: 20A101, December 2020 (ODH-745350);
- Verkennend ecologisch onderzoek Patrijzenhof 1 t/m 20 te Moordrecht (T-2034-A), Watersnip Advies, projectnummer: 20A102, December 2020 (ODH-745351);
- Aanvullend ecologisch onderzoek T-2033-A en T-2034-A Moordrecht, Watersnip Advies, projectnummer: 22A032, September 2022 (ODH-754352);
- Gegevens energielabels woningen complex 2033 en 2034, (ODH-745355);
- Veldverslag ophangen vleermuiskasten Moordrecht, Watersnip Advies, projectnummer: 23A015, 14 februari 2023 (ODH-745356);
- Nationaal Isolatieprogramma, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, april 2022 (ODH745354).

Procedure

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze procedure.

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze aanvraag.

Omdat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is de procedure op 14 november 2023 verzocht om aanvullende gegevens.

Op 6 december 2023 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Aanvulling ontheffingsaanvraag Kievitshof 2 e.o. te Moordrecht, Watersnip Advies, 6 december 2023 (ODH901431).

De procedure is op 6 december hervat.

Omdat de aangeleverde gegevens onvolledig waren is op 15 februari 2024 wederom verzocht om aanvullende gegevens.

Op 7 maart 2024 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Reactie verzoek aanvullende informatie, Watersnip Advies, 7 maart 2024 (ODH997699).

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, van de Wnb hebben wij op 25 juli 2023 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De activiteit wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3, 3.5 en 3.8 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De huismus is een van nature in Nederland in het wild levende vogel en beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van de huismus te beschadigen, vernielen of weg te nemen.

De gewone dwergvleermuis is een van nature in Nederland in het wild levend dier van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn.

Op grond van artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de gewone dwergvleermuis opzettelijk te verstoren;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid en artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, en artikel 3.8, vijfde lid, aanhef onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding respectievelijk er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

Aanvraag

Mozaïek Wonen is voornemens om de woningen aan de Kievitshof 2,4,6 en 8, Patrijzenhof 1 tot en met 20, 21, 24, 25 en 26, Meerkoethof 42, 44 en 46 en Watersniphof 2,4,6 en 8 te Moordrecht te renoveren en te verduurzamen.

De aanvraag heeft betrekking op de volgende werkzaamheden:

- het isoleren van de vloeren op de begane grond;
- het extra isoleren van de spouw in de gevels;
- het vervangen van de daken.

De werkzaamheden staan gepland te starten na ontheffing verlening en duren naar verwachting drie tot negen maanden. Bij de aangevraagde ontheffingsperiode is rekening gehouden met eventuele uitloop van de werkzaamheden.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Om te bepalen of sprake is van overtreding van de Wnb heeft in 2022 nader onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van de huismus, en de gewone dwergvleermuis binnen het plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd volgens het Kennisdocument Huismus (BIJ12) en het Vleermuisprotocol (2017). Daarmee is voldoende aannemelijk gemaakt dat de functies van het plangebied voor de huismus ende gewone dwergvleermuis in kaart zijn gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

De huismus is in het plangebied aangetroffen. In de Patrijzenhof 21 zijn twee nesten aangetroffen onder de kantpannen van de noordwestelijke zijgevel. In de Patrijzenhof 26 is één nest aanwezig onder een dakpan boven de dakgoot aan de zuidwest kant van de woning. In de Patrijzenhof 20 zijn twee nesten aangetroffen in de zuidoostelijke gevel van het appartementen complex. Met de geplande werkzaamheden gaan deze vijf nestplaatsen verloren en wordt de verbodsbepaling zoals bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb overtreden.

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. In de Patrijzenhof 21 en 25 zijn twee zomerverblijfplaatsen aanwezig in noordwestelijke gevel. De invliegopeningen zijn niet exact bekend. In het appartementencomplex Patrijzenhof 1-20 zijn twee zomerverblijfplaatsen aanwezig. De ene invliegopening bevindt zich in de zuidwestelijke gevel links van het zonnescherm. De andere invliegopening zit in het oostelijke deel van het trappenhuis boven het hoogste raam. In de Kievithof 2 is onder een dakpan in de noordwestelijke zijgevel een paarverblijfplaats aanwezig. Van zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat deze ook in gebruik zijn gedurende milde winters door één of enkele individuen als winterverblijfplaats. Met de geplande werkzaamheden gaan deze verblijfplaatsen verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de huismus en gewone dwergvleermuis tot een minimum te beperken, worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven 'Activiteitenplan T-2033-A en T-2034-A Moordrecht' van juni 2023 en de aanvullende gegevens van 6 december 2023. Deze maatregelen zien onder andere op het ongeschikt maken van de bebouwing in de actieve periode van de soorten en het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen. De in het activiteitenplan voorgestelde compenserende maatregelen zijn nog niet definitief en worden deze later in deze ontheffing nader toegelicht. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige met kennis van de huismus en gewone dwergvleermuis.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is locatiegebonden aangezien het gaat om het uitvoeren van renovatie- en verduurzamingswerkzaamheden aan bestaande woningen. De huidige woningen hebben een gemiddeld label E en enkele label D. Woningcoöperaties hebben zich verbonden aan het nationaal isolatie programma waardoor ze moeten voldoen aan de verplichting om vóór 2028 alle energielabels F, G en E te verbeteren. Het uitvoeren van de verduurzamingswerkzaamheden is daardoor noodzakelijk en de woningen met energielabel D worden bij de renovatie ook meegenomen.

Gevelisolatie

Energetische verbeteringen zijn ook mogelijk door het aanbrengen van gevelisolatie aan de buitenzijde van de woningen. Dit geeft echter kans op het ontstaan van vochtproblemen en lekkages in de woningen, waardoor dit geen goed alternatief is. Bovendien zouden de aangetroffen verblijfplaatsen met deze alternatieve werkwijze eveneens verloren gaan. Ook bij gevelisolatie aanbrengen van binnenuit bestaat er een grote kans op het ontstaan van vochtproblemen en lekkages. Door deze nadelen is dit ook geen acceptabel alternatief.

Dakisolatie

Dakisolatie van binnenuit is geen alternatief omdat er een thermische lekkage ontstaat bij de huidige dakkapellen. Daardoor zouden de dakkapellen eveneens vervangen moeten worden. Bovendien zouden de aangetroffen verblijfplaatsen met deze alternatieve werkwijze eveneens verloren gaan.

Wat betreft de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op de huismus en de gewone dwergvleermuis te verminderen, hetgeen wordt opgenomen en geborgd in een ecologisch werkprotocol. Zo wordt er rekening gehouden met de kwetsbare periode van de huismus en de gewone dwergvleermuis en worden er maatregelen genomen om effecten tijdens de werkzaamheden te verminderen.

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Met de gekozen werkwijze, planning en periode van uitvoering, wordt schade aan de huismus en de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang van 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', zoals genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, sub 1, van de Wnb en 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten', zoals genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, sub 3 van de Wnb.

In het Energieakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in Nederland in 2050 energieneutraal is. Dat betekent dat er 4,5 miljoen huur- en koopwoningen, laagbouw en hoogbouw, rijtjeswoningen en vrijstaande huizen, energieneutraal gemaakt moeten worden. Het gaat om woningen uit de jaren 1950-1980, met energielabels E en D. Alleen door vergaande verduurzaming van de bestaande woningvoorraad kan dit doel worden bereikt. Daarnaast heeft Nederland ingestemd met het Klimaatakkoord. De opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990 is het centrale doel van dit Klimaatakkoord². De geplande werkzaamheden dragen bij aan de reductie van CO₂ uitstoot en daarmee aan de internationale en nationale klimaatdoelstellingen om klimaatverandering tegen te gaan. Het terugdringen van de CO₂-uitstoot is essentieel voor het beperken van klimaatverandering en dient daarmee een groot maatschappelijk belang, onder meer op het vlak

2

van veiligheid, natuurbescherming, welzijn en welvaart. Het verminderen van fossiele emissies leidt bovendien tot een verbeterde luchtkwaliteit en heeft daarmee een positief effect op de volksgezondheid.

Om invulling te geven aan de doelen van het Energie- en klimaatakkoord zijn op 30 juni 2022 de Nationale Prestatieafspraken ondertekend. Woningcorporaties, gemeenten, huurders en het Rijk hebben hierin bindende afspraken gemaakt³. Hierin is onder andere opgenomen dat corporaties al hun woningen met een E-, F-, of G-label tot en met 2028 versneld verduurzamen. Dit sluit aan op het doel om in 2030 675.000 woningen vergaand te isoleren en om 450.000 bestaande corporatiewoningen aardgasvrij te maken.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat de genoemde belangen voldoende zijn onderbouwd om de negatieve effecten op de huismus en de gewone dwergvleermuis, welke als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Staat van instandhouding

Huisumus

Als gevolg van de werkzaamheden gaan vijf nesten van de huismus verloren. In de directe omgeving zijn voldoende natuurlijke alternatieven aanwezig. Aangevoerd is dat er op de adressen Land voor Water 29 t/m 41 (oneven), Watersniphof 1 t/m 19 en in de kopgevels van Land voor Water 60 en 78 geschikte locaties zijn voor de huismus. Deze woningen hebben dezelfde bouw als de woningen waar huismussen zijn aangetroffen en bieden daarom geschikte locaties als tijdelijke nestplaatsen. Op enkele plekken zijn reeds huismussen aangetroffen. Echter er is aannemelijk gemaakt dat er voldoende ruimte beschikbaar is om tijdelijk voldoende uitwijkmogelijkheden te bieden. Het is voldoende aannemelijk gemaakt dat deze voor de periode van de werkzaamheden beschikbaar en functioneel zijn.

In de permanente situatie wordt de vervangen daken geschikt gemaakt voor huismussen. Voorgesteld is om de onderste twee rijen dakpannen beschikbaar te stellen. Het is onvoldoende duidelijk dat ruimte onder de eerste twee dakpannen voldoende is voor de huismus. Daarom hebben wij in de voorschriften opgenomen dat de eerste drie rijen dakpannen, vanaf de dakgoot toegankelijk en beschikbaar dienen te worden gemaakt voor de huismus. De opening die toegang biedt tot de ruimte onder de dakpannen is minimaal 3,4 cm en de ondergrond in de ruimte mag niet glad zijn; de ondergrond er moet voldoende grip bieden voor de huismus. Hiermee worden er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat.

Buiten de kwetsbare broedperiode worden de nesten ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat huismussen aanwezig zijn in het plangebied ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Dit wordt uitgevoerd door het plaatsen van vogelschroot. Daarmee wordt voorkomen dat individuen worden verwond of gedood. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het Kennisdocument Huisumus (BIJ12, versie 2.1 2023). Gelet op het feit dat er geen alternatieve voorzieningen zijn gerealiseerd, dienen de werkzaamheden te worden uitgevoerd buiten de broedperiode van de huismus en de permanente voorzieningen dienen voorafgaand aan het volgende broedseizoen weer geschikt en beschikbaar te zijn. Het voorgaande hebben wij vastgelegd in de voorschriften.

De huismus komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Moordrecht. De aangetroffen nestplaatsen in het plangebied maken onderdeel uit van een groter netwerk aan nestplaatsen in de directe omgeving. Door de voorgenomen maatregelen is het aannemelijk dat de huismus in de directe omgeving aanwezig blijft.

³ <https://aedes.nl/verduurzaming/nationale-prestatieafspraken-verduurzaming>
ODH861781

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de werkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de huismus.

Gewone dwergvleermuis

Als gevolg van de werkzaamheden gaan vier zomerverblijfplaatsen en één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis, met mogelijk milde winterfunctie, verloren. Op 14 februari 2023 zijn 20 tijdelijke vleermuiskasten van het VMT1a van het merk Unitura gerealiseerd aan drie kopgevels in de omgeving van het plangebied. Acht kasten zijn gerealiseerd aan de Reigerdreef 1 (waarvan zeven kasten met zuidoostelijke oriëntatie en één kast zuidwest), zeven aan de Reigerdreef 11 met een noordwestelijke oriëntatie en vijf aan de Watersniphof 2 met een zuidoostelijke oriëntatie. Deze kasten zijn geclusterd opgehangen omdat de plaatsing op andere geschikte locaties in de buurt is geweigerd door de eigenaren en bewoners. De kasten kunnen daarom niet allen als volwaardig meetellen waardoor de compensatiefactor van 1:4 niet gehaald wordt. Daarnaast is echter aangetoond dat er voldoende natuurlijke alternatieven aanwezig zijn in de spouwmuren van bebouwing in de nabije omgeving. Daarmee worden voldoende alternatieven aangeboden voor hetgeen dat verloren gaat.

De definitieve keuze voor de permanente compensatie is nog niet gemaakt. Voorgesteld is om twintig inbouwkasten te realiseren of om ruimtes in de spouw beschikbaar te stellen. Het effect van beide opties is dat de gunstige staat van instandhouding gewaarborgd blijft, echter is de definitieve keuze tussen de twee genoemde opties nog niet bekend. Daarom hebben wij in de voorschriften vastgelegd dat er uiterlijk één maand voordat de permanente voorzieningen worden gerealiseerd, een plan van aanpak ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (voorschrift 1) dient te worden voorgelegd

In de directe omgeving van de huidige verblijfplaatsen bevinden zich daarnaast voldoende natuurlijke alternatieven voor de gewone dwergvleermuis. Hiermee worden gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden voor de gewone dwergvleermuis.

In actieve periode welke loopt van 15 april tot en met 15 oktober, worden de zomer- en paarverblijfplaatsen ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat er vleermuizen aanwezig zijn in het gebouw ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Het ongeschikt maken van de zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis dient uitgevoerd te worden onder begeleiding van de ecologisch deskundige. De deskundige dient te allen tijde verslag te doen in het ecologisch logboek van alle handelingen welke een effect hebben op de gewone dwergvleermuis. Het voorgaande is opgenomen in de voorschriften. Het ongeschikt maken dient te worden uitgevoerd door het gedurende minimaal vijf dagen plaatsen van exclusion flaps op de invliegopeningen. De weeromstandigheden dienen gedurende deze dagen gunstig te zijn (minimaal 10 graden, een windkracht van minder dan 5 Bft en droog). Minimaal drie van de vijf dagen met gunstige weersomstandigheden dienen aaneengesloten te zijn. Bij overdag slecht weer en 's avonds rond zonsondergang en in de nacht goed weer, telt dit nog steeds als een dag met gunstige weersomstandigheden. Niet alle locaties van de verblijfplaatsen zijn reeds bekend, daarom dient het hele gebouw ongeschikt gemaakt te worden als verblijfplaats. Indien invliegopeningen met elkaar in verbinding staan is het, onder voorwaarde dat minimaal één van deze openingen ongeschikt wordt gemaakt door middel van een exclusion flap, toegestaan om de overige openingen ongeschikt te maken door middel van weringsborstels, rondschuim of compriband zonder plakranden. De ruimte tussen exclusion flaps mag maximaal drie meter zijn. Na het ongeschikt maken en met inachtneming van de vereiste dagen met gunstige weersomstandigheden, dient een controlebezoek te worden uitgevoerd door de deskundige met behulp van een batdetector om de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing uit te sluiten, alvorens het plangebied mag worden vrijgegeven voor het starten van de werkzaamheden. Hiervan dient verslag te worden gedaan in het logboek. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. Een ecologisch deskundige begeleidt het ongeschikt maken en controleert op de functionaliteit van de exclusion flaps. Met bovenstaande wordt voorkomen dat er 01067585-00130196 10 / 11 dieren kunnen worden verwond of gedood. De genoemde maatregelen worden

getroffen conform de richtlijnen uit de meest recent geldende Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (BIJ12).

De gewone dwergvleermuis komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Moordrecht. Door de voorgenomen maatregelen en de beperkte omvang van het effect is het aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis in de directe omgeving aanwezig blijft.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om dat de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis gewaarborgd blijft

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop de maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het protocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Samenhangende besluiten

Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten op de huismus en de gewone dwergvleermuis op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere toestemmingen nodig zijn om de gevraagde activiteiten te kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld van de gemeente of het waterschap.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid van de Wnb worden verleend.

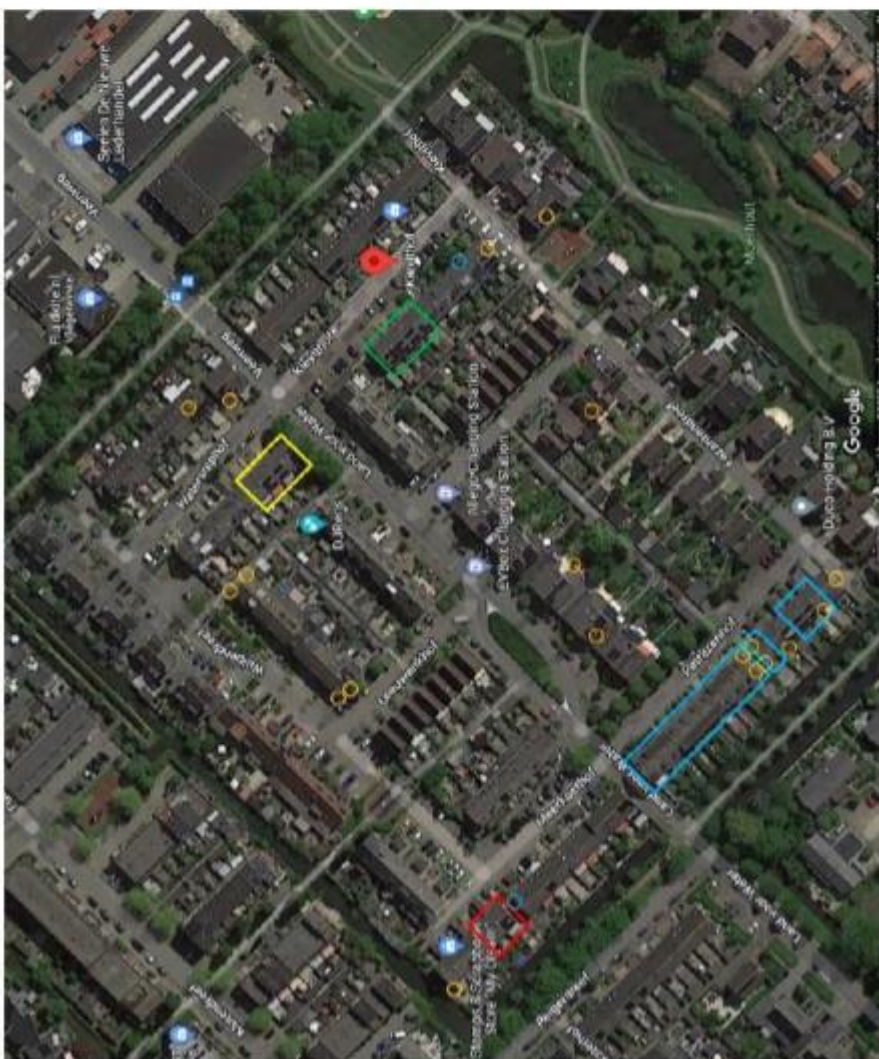

APPENDIX 1: Waarnemingen en aangetroffen nesten huismus.

Rood: Meenthothof 42, 44, 46
Blauw: Patrijzenhof 1-20, 21, 24, 25, 26
Groen: Kiewthof 2, 4, 6, 8
Geel: Watersnijphof 2, 4, 6, 8

Oranje:
aangetroffen nesten
Blauw:
roepende huismus man

Adressen in plangebied aangetroffen nesten:
Patrijzenhof 20 en 21 zijgevels: 4 nesten
Patrijzenhof 26 zuidwestzijde boven dakgoot: 1 nest

Figuur 4: Overzicht nestlocaties Huismus in en rond het plangebied (rood, blauw, geel en groen)(bron: www.google.com)

Huismussen

APPENDIX 2: Waarnemingen en aangetroffen verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis.

Figuur 10: Overzicht vleermuizen (rood, blauw, geel en groen)(bron: www.google.com)